

หลวงปู่มหานุญมี สิริธโร

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 2 ตุลาคม 2545 16:13 น.

วัดป่าวังเลิง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

หลวงปู่พระมหานุญมี สิริธโร เดิมชื่อนุญมี สมภาค เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2453 ตรงกับวันขึ้น 11 ค่ำ เดือน 11 ปี 11 คือปีจอ เป็นบุตรโอรสของนางหนูก สมภาค และ นายท่ามา สมภาค ที่บ้านจีเหล็ก ตำบลรังแร้ง อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อครั้งเป็นเด็กจะมีนิสัยรักความสงบและมีความใฝ่ใจในพุทธศาสนาอย่างมาก จนมีเรื่องเล่าว่าครั้งหนึ่งในขณะที่ท่านเลี้ยงควายอยู่กลางทุ่งนาร่วมกับเด็กๆ ในหมู่บ้านเดียวกัน ท่านได้พบภาพพระพุทธรูปในแผ่นกระดาดแผ่นหนึ่งเข้า ก็เกิดความสนใจมากเป็นพิเศษจึงได้เก็บกระดาดแผ่นนั้นซ่อนเอาไว้ พอมีเวลาว่างท่านก็จะเอามานั่งดูจนเกิดปิติ จึงเอาดินเหนียวมาปั้นเป็นพระพุทธรูป โดยมีเด็กเลี้ยงควายพากันนั่งดู และก็นั่งบอ่่อยๆ มีความสวยงามด้วย เมื่อมีมากขึ้นหลวงปู่จึงได้แจกและแบ่งปันให้เพื่อนๆ เอาไป ตอนนั้นหลวงปู่บอกว่ามีอายุประมาณ 8-9 ปีเห็นจะได้ พออายุได้ประมาณ 10-12 ปี ท่านก็ได้เริ่มเรียนหนังสือกับหลวงน้า ซึ่งบวชพระอยู่ที่วัดใกล้เคียง บ้าน ท่านช่วยโยมมารดาทำนาและช่วยงานบ้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานของเด็กผู้หญิงก็ตาม ท่านทำทุกอย่าง นับว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถกว่าเด็กทั่วๆ ไป และที่สำคัญก็คือ มีนิสัยชอบช่วยเหลือเพื่อนบ้านไม่ว่าเขาจะทำอะไรไม่ว่าจะเป็นงานหนักงานเบา ถ้าพอจะช่วยเหลือได้ท่านจะรีบช่วยทันที โดยไม่ต้องให้คนอื่นขอร้องและชอบถามคำถามที่เกี่ยวกับธรรมะอยู่เสมอ เช่น เห็นคนตายก็จะถามว่า คนไม่ตายไม่ได้หรือคนป่วยไม่ป่วยไม่ได้หรือ อย่างนั้นเป็นต้น

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรม และปฏิบัติ

หลังจากที่หลวงปู่ พระมหาบุญมี สิริธโร เรียนจบชั้นประถมปีที่ 2 แล้ว ก็ไม่ได้เรียนต่อต้องออกมาช่วยโยมมารดาทำนาและงานบ้าน เลี้ยงควาย จนอายุได้ 17 ปี จึงได้มาบวชเป็นสามเณรอยู่กับหลวงปู่ คือพระอาจารย์สิงห์ ผู้เป็นน้องชายของมารดา โดยบวชในฝ่ายมหานิกาย หรือที่เรียกว่า "วัดบ้าน" บวชได้ 1 พรรษา พอจนจะเข้าพรรษาที่ 2 ซึ่งเหลือเวลาเพียง 1 เดือน โยมมารดาก็ขอร้องให้สึกออกมาช่วยทำงานบ้าน เพราะสุขภาพไม่ดี ท่านจึงต้องสึกออกมาช่วยโยมมารดาทำงานและได้สมัครทำงานเป็นคนขายหินทำทางรถไฟสายกรุงเทพฯ - นครราชสีมา - สุรินทร์

เมื่อหลวงปู่ อายุย่าง 18-20 ปี โยมมารดาจะขอผู้หญิงให้ตั้งหลายครั้ง แต่ท่านก็ปฏิเสธทุกครั้งไม่ยอมมีครอบครัว เพราะคุณทั้งหลายแล้วมีความทุกข์ วิตกกังวล แทบทั้งสิ้น ยากที่จะทำจิตของตนให้ผ่องแผ้วได้ ท่านระลึกอยู่ว่า บวชจึงจะมีสุขหนอ การมีชีวิตอยู่อย่างฆราวาสนี้มีแต่ทุกข์ วิตก กังวล ไม่สิ้นสุดมีแต่ความรุ่มร้อน เหมือนฝุ่นละอองมาจากทิศต่างๆ มีเต็มอากาศไม่ว่าจะหนีไปทิศใดได้มีแต่จะคลุกเคล้าละอองพิชลงสู่ใจ ใจก็มีแต่ความเศร้าหมอง เพราะท่านเห็นโทษของกามคุณ ถ้าผู้ใดกำลังเสพกามารมณ์อยู่เสมือนบริโภคเหล็กเผาไฟแดงๆ อยู่ จิตของท่านจึงรำลึกล้มไปถึงการอุปสมบท ท่านจึงเอาความดำริในใจนี้เล่าสู่มารดาฟัง ว่าท่านอยากบวช โยมมารดาของท่านจึงได้อนุมโหมทนาและอนุญาตให้ออกบรรพชาอุปสมบทได้ จนถึงอายุ 21 ปี จึงขออนุญาตโยมมารดาชวบเป็นพระฝ่ายมหานิกาย โดยมีพระอาจารย์สิงห์ เป็นภาระรับไปดำเนินการให้ทุกอย่างด้วยจิตใจที่ใฝ่ในเรื่องของการศึกษาในธรรม ท่านจึงมีความปรารถนาที่จะเรียนด้านปริยัติธรรม แต่เนื่องจากการศึกษาธรรมะ ในสมัยนั้นวัดที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คือวัดเลียบ ซึ่งเป็นวัดที่หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล เคยพำนักมาก่อนแต่เนื่องจากท่านเป็นพระภิกษุฝ่ายมหานิกาย จึงค่อนข้างจะยุ่งยาก เพราะวัดเลียบเป็นวัดธรรมยุต ด้วยเหตุนี้พระอาจารย์สิงห์ (ไม่ใช่พระอาจารย์สิงห์ ขนดะยากโม วัดป่าสาละวัน) ซึ่งเป็นหลวงปู่ของท่าน ได้รับภาระนำไปฝาก ท่านเจ้าคุณพระศาสนดิลก เจ้าอาวาสวัดเลียบ ท่านเจ้าคุณฯ บอกว่า จะต้องญัตติเป็นพระฝ่ายธรรมยุต พอได้ฟังดังนั้นหลวงปู่ก็ตั้งใจเป็นอันมาก ในการบวชใหม่นี้ มีพระศาสนดิลกเป็นอุปัชฌาย์ พระมหาสว่าง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ได้รับฉายาว่า "สิริธโร" อุปสมบทเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2474 เวลา 10.00 น. ณ วัดเลียบ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

หลังจากที่ได้บวชเป็นพระภิกษุแล้ว ท่านก็ได้ตั้งใจเล่าเรียนข้อวัตรปฏิบัติ จนเป็นที่เลื่อมใสของท่านเฝ้ามาก เพียงเวลาไม่นานท่านก็สอบนักธรรมตรี โท เอก ได้ และในปี พ.ศ. 2478 ก็ได้ย้ายไปอยู่ที่วัดบูรพา อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นวัดที่หลวงปู่มน ภูริทตฺโต ท่านก้อยู่สมณปฏิบัติธรรมเริ่มแรก จากนั้น ในปี พ.ศ. 2479 ก็ได้เดินทางเข้าไปศึกษาหาความรู้ในกรุงเทพมหานคร จำพรรษาที่วัดปทุมวนาราม เขตปทุมวัน อยู่ไม่นานก็สอบได้เปรียญ 3 ประโยค มีความแตกฉานพระปริยัติมาก

หลังจากหลวงปู่ได้อุปสมบท 2 พรรษา โยมมารดา ก็ได้ถึงแก่กรรม ในระหว่างนั้นจิตก็วิตรกกังวลไปต่างๆ ท่านได้พิจารณาเห็น "อนิจจัง" ต่อมาท่านอยากจะออกธุดงค์ปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเดินทางกลับมายังภาคอีสาน แล้วก็ตั้งหน้าปฏิบัติธรรมอย่างจริงจัง

พ.ศ. 2490-2494 จำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านห้วยทราย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นวัดที่หลวงปู่เสาร์, หลวงปู่มั่น, หลวงปู่ขาว, หลวงปู่มหาบัวฯ ฯลฯ เคยจำพรรษา ฟานักปฏิบัติธรรมมาก่อน

พ.ศ. 2495-2500 จำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านม่วง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

พ.ศ. 2501-2503 จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าหนองบัว อ.พังโคน จ.สกลนคร

พ.ศ. 2504-2505 จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าบ้านเหล่า อ.คำชะอี จ.มุกดาหาร

พ.ศ. 2506-2508 จำพรรษาอยู่ที่วัดบ้านท่าสำราญ อ.บึงกาฬ จ.หนองคาย

พ.ศ. 2509-2519 จำพรรษาอยู่ที่วัดในเขตจังหวัดเลยหลายวัด เช่น ถ้ำเต่า, บ้านหมากแข้ง ฯลฯ

พ.ศ. 2520-2530 จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าภูทอง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี

พ.ศ. 2531-2532 จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าศรีโพธิ์ทอง อ.พนนไพร จ.ร้อยเอ็ด

พ.ศ. 2533- จำพรรษาอยู่ที่วัดหนองเกาะ อ.สตึก จ.บุรีรัมย์

พ.ศ. 2534-2535 จำพรรษาอยู่ที่วัดป่าวังเลิง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม

ธรรมโอวาท

หลวงปู่บุญมี สิริธโร เป็นพระสุปฏิปันโนที่เผยแผ่ธรรมด้วยการปฏิบัติ อบรม

สั่งสอนศาสนิกษย์ทั้งบรรพชิตและฆราวาสด้วยการทำจริง ทำตาม ปฏิบัติตาม มากกว่า การอบรมบรรยายเทศน์หรือแสดงธรรม แต่ในวาระวันสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือ การได้รับอาราธนา หลวงปู่จะเมตตาแสดงธรรมเทศนาโปรดซึ่งมักใช้ภาษาอีสาน และมีผลภักษิตของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเปรียบเทียบให้ญาติโยมได้แปลความดีความ วิเคราะห์พิจารณาณัยแห่งความหมายธรรมะ ซึ่งใกล้ชิดตัวและใกล้ชิดวิถีชีวิตของการ ดำรงอยู่เป็นเนื้อเดียวกันกับวัฒนธรรมการผลิตของชุมชน ดังที่จะได้ยกมาเป็น ตัวอย่างพอสังเขปดังนี้ หลวงปู่บุญมี ได้เทศนาอบรมในวันเข้าพรรษาครั้งหนึ่งว่า

การปฏิบัติเหมือนการทำงาน มีคราดมีไถ มีการเก็บหญ้า กว่าสิได้หัวนข้าว หัวน แล้วกว่าสิงอก มันกะขึ้นของมันเอง บ่ได้บังคับนี้ฉันใด หัวใจของคนก็ถือกัน สงบราบ คาบแล้วมันกะสติเกิดเอง เกิดแล้วจึงค่อยพิจารณามัน พิจารณาให้มันแตก คับบ่แตกกะให้ คาโตเองไปศึกษาเอาเองบ่ได้ มันเกิดของมันเอง เมื่อมันเกิดเองเขาต้องแก้เอง ให้ตัวเอง แก้เอง ถ้าแก้ถือแล้ว มันกะบ่มีที่ไป กะเป็นสุขคือความบ่เป็นหยังเป็นทุกข์คือบ่เกิดทุก สิ่งทุกอย่างกะไปอยู่ความสุขเป็นอารมณ์ของวิปัสสนาคิดกะบ่แล้ว วิปัสสนา เป็นการขุด สาก สมณะเป็นการชำระ ผู้หลงหรือผู้กะอยู่โตเดียวกัน ผู้เรื่องการ ปฏิบัติบ่แม่นผู้ย้อน การศึกษา จังให้มีสติ ผู้กะให้รู้ถึงใจรู้ถึงตนถึงตัวการอบรมสติค้นบ่ศึกษามันกะบ่แล้ว ต้องอบรมเจ้าของให้มันเป็นไปเอาเอง มันจึงแล้ว ถ้าเจ้าของแก้บ่ได้ผู้อื่นกะแก้บ่ตกถือ กัน โอเฮาแก้โตเฮามันจังแก้ได้ แก้ให้มันถึงที่สุดมันกะสติแล้วนั้นแหละ มันเป็นปัจจัยตั้ง ทั้งหมด สันติภูจิกโก เห็นด้วยตัวเอง ปัจจัตตังเวทิตัพโพวิญญูหิ วิปัสสนาสันติภูจิกโก นอกจากความู้ ความเห็นเป็นบ่ได้ ทุกข์เกิดความอยาก อยากกะอยากดี อยู่ทางโลกมี แต่ควาทุกข์กับความอยากสองอย่างนี้มันได้รับกัน ศาสนากะอาศัยมรรค อาศัยทางโลก เข้าพรรษาอยู่ในไตรมาส 3 เดือน นับตั้งแต่เดือนนี้เป็นต้นไปึงกลางเดือนสิบเอ็ดบ่จำเป็นบ ำให้นอนบ่อนอื่น บ่ให้ไปแจ้งนอกวัด สังเกตเบึงวัดมีฮั่วล้อมเป็นเขต ถ้ามีความจำเป็นมี พ้อมมีแม่เจ็บป่วย อนุญาตให้ไปดูแลรักษาได้การอื่นไปบ่ได้ไปกะไปด้วยสัตตาหะ ได้ 6 มื้อ มื้อที่ 7 ให้มาถึงวัด มื้อนี้คือมื้อสำคัญอีกอย่างหนึ่ง เป็นมื้อที่พระพุทธเจ้าแสดงพระ ธรรมพระเทศนาธรรมจักรอนัตตาเทศน์โปรดปัญจวัคคีย์ก่อนแสดงพระธรรมจักรกับ อริยสัจ 4 ให้มีการอธิฐานตาม ความสามารถของเจ้าของในธุดงค์วัตร 13 ข้อ เอาข้อใด ข้อหนึ่ง ค้นสิเอาทั้งหมัด คือ สิบได้ เฮ็ดหยังให้เฮ็ดอิหลิ อย่าเฮ็ดเล่นๆ ค้นเฮ็ดเล่นบ่เป็น

หยั่ง ปมมีสติตั้งมั่นกะบ่ยากได้อีหยังเลยพากันรักษาวินัย ชุตงค์เป็นวินัย ธรรมะรักษาใจ บำเพ็ญภาวนา ให้ธรรมเกิดขึ้นผู้ใดถืออริยฐานหยั่งกะให้อริยฐานเอา บิณฑบาตฉันเป็นวัตร ฉันเถื่อนเดียว ฉันบ่อนั่งเดียวห่อแนวกินใส่บาตร อย่าเอาแต่ถุ้งพลาสติกใส่บาตร ให้ใช้ใบตอบห่อ เมื่อออกกะต้องอริยฐานใส่บาตร หรือรักษาใจของตนให้มีสติตั้งอันนี้ รักษาไว้ปฏิบัติไว้เพื่อหยั่ง เมื่อนั่งภาวนา ให้เป็นผู้มีสติ อย่าให้มันขาด ธรรมะจึงสัจเจริญขึ้น ชาคว่าเฮ็ดซื่อๆ ปมมีสติธรรมะมันบ่เกิดเกิดขึ้นมันเกิดแนวบ่ดีแนวดีมันบ่ได้ มันบ่เกิดให้ ถ้าสติได้นอกจากความมีสติ ฯลฯ

หลวงปู่สอนให้ศึกษาจากเบื่องต่ำสุดเริ่มจาก เช่น

ศีล คืออะไร ทุกศาสนาก็มีศีล มีสอนอะไรเราศึกษาหมดเมื่อยังประพฤติดตามที พระองค์สอนหมดหรือยังจุดประสงค์ ที่ศึกษาเรื่องศีล สรุปศีลคืออะไร

สมาธิก็สอนทุกๆ ศาสนาผิดแตกต่างบ้างอยู่ที่วิธีการ จุดประสงค์คือการที่ต้องการให้จิตใจเป็นปกติในเมื่อมีผัสสะ อะไรเกิดขึ้น เมื่อศีลเป็นปกติ สมาธิก็จะไม่ถูกรบกวน แต่จิตเป็นสิ่งที่ชอบโลดแล่นโคดไปมาตามอายตนะกระทบผัสสะ เกิดเป็นรูปเป็นนาม ก็เกิดชอบไม่ชอบรูปนั้นขึ้นมา แต่สุดท้ายก็ต้องเข้าใจว่ามันทุกข์ ทั้งสองอย่างนั้นแหละ ทั้งกุศลและอกุศล

สติ จึงจำเป็นต้องมีสติ พัฒนาให้มีกำลังเพียงพอที่จะไปทำหน้าที่ควบคุมจิต จิต เป็นสิ่งที่จะต้องถูกควบคุมด้วยสติ ถ้าใช้สติยึดมั่นถือมั่นค้ำค้ำลงสู่ขณิกสมาธิ-อุปจารสมาธิและเข้าสู่แดนของปฐมฌานคือ จิตเข้าสู่ความสงบยิ่งในนามอัปนาสมาธิ พักชั่วขณะหนึ่งถอนความรู้สึกมาอยู่ที่อุปจารสมาธิ เพื่อสร้างสัมปชัญญะ ความรู้สึกตัวให้มีควบคู่กับสติให้เป็นอันเดียวกัน สัมปชัญญะ คือความรู้สึกตัวเกาะกุมอยู่กับสติ ที่กำลังควบคุมจิตอยู่จะต้องเลือกดูพระกรรมฐาน 40 ห้องจอมดวลขยเยาฬงาสาธุกิจจริตแต่ละห้อง ถ้าทำถูกจริตถ้าทำปู้บ ก็สว่าง-สงบ-ก้าวหน้าแสดงว่าถูกจริตกับกองกรรมฐานนั้นๆ ยังมีสิ่งที่จะต้องศึกษาอีกมาก เช่น ไม่ใช่ไปอ่านเอาฟังเอา ต้องเกิดจากการปฏิบัติเอาและนี่คือหัวใจหัวต่อที่จะเป็น วิปัสสนากรรมฐาน จุดเริ่มต้นของ ปฐมฌาน โดยต้องศึกษาเรื่อง

1. ศิล สมาธิ ปัญญา
2. ศึกษาเรื่อง สติปัฏฐาน 4 ให้เข้าใจจนมีสมรรถภาพ มีพลังของสติโดยรู้ด้วยอารมณ์ของเจตสิก ว่ามีกำลังเพิ่มขึ้นๆ เป็นสติที่จะอำนวยความสะดวก ในการจะเข้าปฐมฌาน
3. ต้องศึกษาพุทธประวัติ และคำสั่งสอนให้รู้ซึ่งถึงความยากลำบาก กว่าจะได้เป็นสมณโคดมพระพุทเจ้า
4. ต้องศึกษา มรรค 8

ทั้งหมดเป็นธรรมที่เป็นทางที่จะต้องเดินเข้าไปสู่ผลเท่านั้น ผลก็ต้องได้จากการปฏิบัติที่จะต้องเอาชีวิตเข้าแลกเอา ท่านว่าอย่าไปเสียดายมันเลยชีวิตนั้น เดี่ยวก็ตายทิ้งไปเปล่าๆ วางความตายเสีย อย่าไปเสียดายความมีอยู่เลย มันหลอกให้เราทุกข์ทั้งนั้น เกิดซ้ำๆ ซากๆ ไม่หยุดหย่อนให้ผ่อนคลายเลย นี่เป็นทาง (ชี้ไปที่หัวใจ) ทั้งหมดนี้เป็นการย่อคำสอนให้สั้นที่สุด เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนดตายตัว

สำหรับพญาปริสนาธรรมและภายิตคำสอนที่หลวงปู่อบรมสั่งสอนสานุศิษย์ ซึ่ง เป็นเอกลักษณ์และจิตลีลาในการอบรมธรรมของหลวงปู่เป็นต้นว่า

หลวงมันใหญ่ที่สุด

ทุกสิ่งทุกอย่างอาศัยสติทั้งหมด

อิloomปุมเป้า สามเปาเก้าขออด สูดยอดพระคาถา บารมีงมไว้ แก้วได้ เมื่อบ้านอ่านสาร

กกอืดูเตี้ยตันต่ำใบคก ฮากบ่ทันฝิ่งแน่น ช่างมาจีจุมดอก ฮากบ่ทันหยั่งพื้น ช่างมาปิ่นป่งใบ

อัสจรรยัใจกึ่งพุงบ่มีช่างมาเลียงลูกใหญ่ ใสบ่มีอยู่ท้องช่างมาได้ใหญ่มา

แก้บ่จัดสามปีเป็นหินแฮ่ ฟีน้องบ่อ่แห่วสามปีไปเป็นอื่น

ชีวิตน้อยหนักหนา ฟิงฮู้ว่าลมหายใจ ชีวิตยังเป็นไป ลมหายใจชีพจร

แม่น้ำท่ฮอยว้าว บ่มีผู้ใด เฮ็ดขั้วข้ามได้ เว้นไว้แต่ผู้ฮู้เหตุผล

ผักหม่เหียนริมทางอย่างสีฟ้าเหียบบ่อำ บัดมันทอดยอขึ้นยังสีได้กายเดิน

กินมำๆ บ่กล้าเบ่งท้อง

สี่คนหาม สามคนแห่ คนหนึ่งนั่งแคร่ สองคนพาไป

ดีหรือชั่วเป็นของประจำตัว

เป็นใหญ่แล้ว เป็นน้อยบ่เป็น

สุกฉา เป็นเสียงฮ้อง ปฐพี เป็นหม่องเล่น แม่่นทีเป็นหม่องอยู่

ขวาแข็งแรงกว่า ขวาแข็งแรงที่สุด ปทักษิณา ปทักษิ

มีตาให้ดู มีหูให้ฟัง

ฟานกินหมากข้ามป้อม ช่างมาคาคอม่้ง มั่งบ่ชีสามมือกระต่ายตาย กระต่ายตาย
แล้วเห็นอ้มผัดเน่านำ

เกิดมาหยังเกิดมาเพื่อสร้างบุญญาบารมีหนีให้พ้นทุกข์

การปฏิบัติให้มันฮู้ จั่งแบ่งเวลา ให้มันมี เช้า-สาย-บ่าย-เย็น ให้มันมีกิน มีนอน มี
เฮ็ด มีทำ เฮ็ดกินส่วนตัวแล้วกะมาเฮ็ดกินส่วนรวม

ใจประสงค์สร้างกลางดงกะว่าท่ง ใจจีคร้านกลางบ้านกะว่าดง

มุดน้ำอย่าสิเฮ็ดกันฟู จกสูอย่าสิเฮ็ดแขนชั้น

ปัจฉิมบท

หลวงปู่มหาบุญมี สิริธโร เป็นพระสุปฏิปันโน บุตรของกองทัพนคร พระอาจารย์ใหญ่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ศึกษาศึกษาหลวงปู่บุญมีไม่ได้พบหรือได้ฟังธรรมภายนอกจากพระอาจารย์ใหญ่หลวงปู่มั่น ภูริทัตโตโดยตรง แต่การเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์ของหลวงปู่บุญมี อยู่สำนักเดียวกับหลวงปู่เสาร์คือวัดเลียบ และไปพำนักอยู่วัดบูรพา สำนักเก่าแก่ดั้งเดิมของหลวงปู่มั่น ภูริทัตเถระ นั้นเองด้วยบริบทและสภาวะธรรมของสำนักวัดเลียบ วัดบูรพาราม และทราบประวัติของพระอาจารย์ใหญ่บูรพาจารย์ทั้งสองขณะที่ศึกษาปริยัติอยู่วัดนี้ ซึ่งเป็นแบบอย่างของการแสวงหาโมกขธรรม เกิดแรงบันดาลใจและมองเห็นลู่ทางธรรมที่เหนือกว่าการศึกษาปริยัติ จึงเป็นสิ่งที่หลวงปู่ตั้งใจตลอดเวลา เมื่อไปศึกษาปริยัติธรรมที่เมืองกรุงที่วัดพุทธมณฑลก็ได้รับทราบเรื่องราวที่บูรพาจารย์และพระปามาพนักที่หลวงปู่จึงทิ้งป่าคอนกรีตออกปฏิบัติธรรมอย่างอุกฤษ ตามรอยพระพุทธองค์และบูรพาจารย์ทั้งสอง โดยมีสหธรรมมิกที่เคยปรนนิบัติและรับใช้บูรพาจารย์ที่ธุดงค์ร่วมกันถ่ายทอดคำสั่งสอนมรรควิธีของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตหลวงปู่จึงถือว่าบูรพาจารย์ทั้งสองเป็นพระอาจารย์ และมีความสนิทคุ้นเคยกับกลุ่มกองทัพนครสายนี้ที่สุด ดังจะเห็นได้ว่าหลวงปู่เป็นที่เคารพนับถือของพระสุปฏิปันโนทั้งรุ่นศิษยานุศิษย์หลวงปู่มั่น และรุ่นหลานศิษยานุศิษย์เป็นอันมาก นับตั้งแต่หลวงปู่มหาบัว ญาณสมฺปนฺโน หลวงพ่อพุทธ ฐานิโย หลวงปู่ศรี มหาวิโร หลวงพ่อเมือง หลวงพ่ออุ่น วัดป่าแก้ว พระอาจารย์อินทร์ถวาย ฯลฯ ดังจะเห็นได้จากงานพระราชทานเพลิงศพที่เป็นวาระการชุมนุมของคณะศิษยานุศิษย์สายหลวงปู่มั่น มากที่สุดครั้งหนึ่งและในงานรำลึกบูชาพระเถระจารย์ฝ่ายปฏิบัติธรรมศิษย์หลวงปู่มั่น ณ วัดโพธิสมพร อุดรธานี ประวัตินี้และรูปของหลวงปู่ก็ได้รับการเผยแพร่ในงานนิทรรศการนี้ด้วย

หลวงปู่เริ่มอาพาธหนักในช่วงเดือน พฤศจิกายน 2532 ในระหว่างที่พักจำพรรษา อยู่ที่วัดป่าศรีโพธิ์ทอง อ.พนมไพร จ.ร้อยเอ็ด สาเหตุเกิดจากการหกล้มในขณะที่

เดินเข้าห้องน้ำแล้วเกิดอาการเข่าอ่อน หลังจากนั้นท่านเกิดอาพาธเดินไม่ได้ คณะศิษย์จึงได้พยายามช่วยกันรักษาพยาบาลอาการอาพาธของท่าน ทั้งด้วยยาแผนโบราณและยาแผนปัจจุบันแต่อาการก็ยังไม่ดีขึ้นในที่สุดผู้ใหญ่สัจชัย และกำนันเซ่ง จึงได้นิมนต์ท่านไปรักษาพยาบาลที่ อ.สตึก โดยพักจำพรรษาที่วัดป่าเกาะแก้วประเสริฐ อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ พร้อมกับไปรักษาที่โรงพยาบาลศิริราชด้วย ในบางโอกาสจนอาการดีขึ้น

ภายหลังจากนั้น คณะศิษย์จากจังหวัดมหาสารคามได้พากันไปอารมณานิมนต์ท่านให้มาจำพรรษาที่วัดป่าวังเลิง และท่านก็ได้มาพักจำพรรษาที่วัดป่าวังเลิง เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2533 ครั้งต่อมาในปี พ.ศ.2534 หลวงปู่ก็ได้เกิดอาพาธอีกครั้งหนึ่ง คณะศิษย์จึงได้นำตัวท่านไปรักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จ.ขอนแก่น และตั้งแต่นั้นมาอาการอาพาธของหลวงปู่ก็มีแต่ทรุดกับทรุดมาตลอด ตามลำดับดังนี้

เข้ารักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ครั้งที่ 1 วันจันทร์ที่ 25 พฤศจิกายน 2534
ออกจากโรงพยาบาลเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2534

เข้ารักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ครั้งที่ 2 วันพุธที่ 25 ธันวาคม 2534
ออกจากโรงพยาบาลเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2535

เข้ารักษาที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ ครั้งที่ 3 วันศุกร์ที่ 27 มีนาคม 2535 และในเช้าวันที่ 28 มีนาคม 2535 ท่านก็ได้อนุญาตให้ นายแพทย์วันชัย วัฒนศัพท์ เพื่อทำการผ่าตัดใส่สายยางทางหลอดลม เข้า โอ อาร์ เวลา 16.15 ออกเกือบจะเวลา 17.00 น. และฟื้นเวลาประมาณ 20.00 น. หลังจากนั้นอาการอาพาธของหลวงปู่ก็ทรุดหนักมาเรื่อยๆ จนเป็นที่หนักใจของแพทย์และคณะศิษยานุศิษย์ผู้เฝ้ารักษาพยาบาลเป็นอย่างมาก จนในที่สุดหลวงปู่ก็ละสังขารไปด้วยอาการอันสงบเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2535 เวลา 10.10 น. ตรงกับวันจันทร์ แรม 3 ค่ำ เดือน 5 ปีวอก สิริรวมอายุหลวงปู่ได้ 81 ปี 6 เดือน 6 วัน

เหลือเพียงภาพลักษณ์แห่งความเป็นพระภิกษุ ที่เยือกเย็นเบิกบาน เมตตาหาที่ประมาณมิได้ สันโดษ เรียบง่าย และแบบอย่างแห่งมรรควิธีไปสู่ความหลุดพ้น ที่

พุทธศาสนิกชนจะต้องปฏิบัติตาม ขอรำนาจบารมีธรรมของหลวงปู่ที่ได้ประพจน์ปฏิบัติ
มาจนแผ่เมตตาบารมีให้ พุทธบริษัทได้เกิดธรรมจักขุ พบแก่นพุทธธรรม เพื่อความ
ร่มเย็นเป็นสุขของสรรพสัตว์ทั้งพิภพด้วยเทอญ